

Заштита деце од насиља и промоција социјалне инклузије деце са сметњама у развоју у земљама Западног Балкана и Турској

Живот без насиља за свако дете!

Удружени у заштити деце од насиља

У 20 општина у Србији реализује се кампања за унапређење и усвајање Локалних међусекторских протокола о сарадњи на превенцији и заштити деце од насиља, злостављања и занемаривања.

Кампања за усвајање и унапређење локалних споразума за заштиту деце од насиља је интегрални део ИПА II пројекта Заштита деце од насиља и промоција социјалне инклузије деце са сметњама у развоју у земљама Западног Балкана и Турској, који се спроводи у сарадњи Министарства за рад, запошљавање, борачка и социјална питања, Министарства здравља, Министарства образовања, науке и технолошког развоја Владе Републике Србије и УНИЦЕФ-а, уз финансијску подршку Европске уније.

Пројекат
финансира
Европска унија

Република Србија
МИНИСТАРСТВО ЗА РАД, ЗАПОШЉАВАЊЕ,
БОРАЧКА И СОЦИЈАЛНА ПИТАЊА

Република Србија
МИНИСТАРСТВО ЗДРАВЉА

Република Србија
МИНИСТАРСТВО ПРОСВЕТЕ, НАУКЕ
И ТЕХНОЛОШКОГ РАЗВОЈА

Очекује се да кампање доведу до унапређења постојећих или до усвајања нових локалних протокола за заштиту деце у општинама у којима они не постоје. Суштина ових заговарачких напора су промоција нулте толеранције према насиљу над децом и подршка потпуној реализацији права сваког детета на заштиту од свих облика злостављања и занемаривања.

Неки од РАЗЛОГА за усвајање локалних међусекторских протокола налазе се у следећим уоченим проблемима:

- непостојање прецизно дефинисаних начина размене информација важних за поступање и одсуство координације локалних партнера у поступањима;
- недовољно познавање **улога**, надлежности, капацитета и ограничења других система;
- препознавање обавезе **пријављивања** насиља;
- различито схватање професионалаца о томе **шта све јесте насиље**;
- мали број **откривених случајева** насиља;
- непостојање заједничке **евалуације** предузетих акција и мера;
- непостојање јединствене **базе података**, нерационално коришћење ресурса (људских и материјалних);
- у постојећим локалним протоколима заштита деце као жртва насиља није у примарном фокусу, изложеност деце злостављању и занемаривању посматра се првенствено у контексту породице, не постоји редовно извештавање јавности о примени протокола, често се не располаже тачним информацијама и др.

Превенција и спречавање злостављања и занемаривања деце је сложен, јединствен процес у којем је нужно успоставити добру сарадњу између стручњака из свих области који раде са децом и за децу. Сваки систем има своје специфичности, које треба познавати и поштовати.

Позивамо све релевантне актере - владине и невладине организације, медије, доносиоце одлука и стручњаке у оквиру система социјалне заштите, здравствене заштите и образовања, запослене у полицији, правосудју, особе од утицаја, родитеље и децу - да се ангажују у доношењу протокола! Протоколи, донети и унапређени у сарадњи са свим релевантним институцијама, треба да:

- успоставе процедуре за брз и адекватан одговор на насиље,
- јасно дефинишу све облике насиља,

- предвиде ефикасну координацију,
- предвиде учешће свих релевантних институција и организација,
- допринесу повећању броја откривених случајева насиља,
- допринесу повећању броја процесуираних насилника,
- дају подршку потпуној реализацији права сваког детета на заштиту од свих облика злостављања и занемаривања.

Република Србија је ратификовала све релевантне међународне конвенције, усвојила снажне законе и политике и успоставила мрежу услуга, али - насиље над децом и даље постоји.

Потребно је да деца, родитељи, професионалци знају шта је све насиље над децом!

Кључне дефиниције насиља (преузето из публикације: Детерминанте насиља над децом у Србији, УНИЦЕФ, 2017):

- **Физичко** - намерна употреба силе над дететом која може нанети штету дететовом здрављу, опстанку, развоју или достојанству.
- **Емоционално** - чинови који имају неповољно дејство на здравље и развој детета, укључујући, поред осталог, ограничавање кретања детета, исмевање, претње и застрашивање, одбацивање и друге нефизичке видове непријатељског опхођења.
- **Сексуално** - укључивање детета у сексуалну активност коју не разуме у потпуности, на коју не може да пристане на основу информисаности или за коју дете није спремно у развојном смислу, или које на други начин крши законе или друштвене норме заједнице.
- **Занемаривање** - пропуст да се задовоље основне потребе детета — физичке, психолошке, потребе у погледу социјализације - у мери, трајању и на начин који ће вероватно довести до озбиљног оштећења здравља и развоја детета.
- **Експлоатација** - штетна употреба детета у сврхе профита, рада, или сексуалних и других активности које доводе до округног или штетног опхођења и спречавају дететов развој и благостање.
- **Трговина децом** - кривично дело које обухвата измештање деце у сврху експлоатације.
- **Дечји рад** - запошљавање/ангажовање деце на пословима који су ментално, физички, друштвено или морално опасни и штетни за децу.
- **Дечји бракови** - приморавање детета на брачну заједницу, формалну или неформалну.

У односу на контекст у коме се насиље дешава, оно може бити:

- насиље у породици (дете изложено насиљу, укључујући и присуствовање насиљу између одраслих),
- насиље у васпитно-образовним установама,
- насиље у институцијама (у домовима за децу, васпитним домовима, малолетничким затворима и слично, а укључује вршњачко насиље и насиље одраслих према деци),
- насиље у заједници (на улицама, спортским теренима и другим местима где се деца окупљају и друже),
- насиље у дигиталном простору (порука послатих електронском поштом, СМС-ом, ММС-ом, ФБ, Messinger, путем веб-сајта (web site), четовање, укључивање у форуме и сл.

- **Структурно насиље** - посредно насиље уткано у друштвене структуре које карактеришу неједнакост и дискриминација, укључујући неравноправне могућности за образовање, здравствену заштиту или запошљавање, глад, сиромаштво, расизам, родну неравноправност, као и друге институционализоване форме неправде које наносе штету деци и спречавају њихов развој.
- **Сведочење насиљу у породици** - било да деца директно посматрају физичко, сексуално или психичко злостављање члана породице, или чују звуке, ударце, крике из непосредне близине, или знају да се насиље дешава или се може десити, односно када накнадно виде последице насиља према члану породице, представља специфичин вид психичког, односно емотивног насиља према детету, које оставља исте штетне последице и негативно утиче на развој детета, као и друге форме директног насиља којем би оно могло бити изложено у породичном контексту.
- **Вршњачко злостављање** је намерна, свесна жеља да се узнемири/малтретира, застраши, нанесе повреда другој особи - вршњаку. Видови вршњачког злостављања су: вербално злостављање, отимање и уништавање ствари, присиљавање и уцењивање других да раде оно што им је наређено, батине и физичко повређивање, новчано уцењивање, претње оружјем и сексуално насиље, социјална изолација детета - када друга деца одбијају да се друже и разговарају са својим вршњаком, исмевање, вређање.
- **Родно засновано насиље** међу децом је сваки чин насиља над особом због рода, пола или сексуалне оријентације детета, а може да укључи родне предрасуде и дискриминацију (сексизам), родно укалупљивање и сексуалну објектификацију, сексуално узнемиравање, насиље у (раним) партнерским везама, насиље због сексуалне оријентације и друге форме физичког, сексуалног и психичког насиља заснованог на роду.

Кампања се реализује у 20 општина у Србији: Ужице, Чајетина, Бела Паланка, Бачка Паланка, Панчево, Ваљево, Александровац, Бор, Бујановац, Тићевац, Туприја, Инђија, Мајданпек, Пирот, Пожаревац, Прокупље, Сомбор, Варварин, Врдник, Врање.

Организације цивилног друштва које учествују у реализацији кампање: Ужички центар за права детета, Друштво за помоћ ментално недовољно развијеним особама општине Александровац, „Хумана – друштво за подршку детињству и младости“, Удружење грађана „Ђурђевдан“, Удружење грађана „Кокоро“, Омладински форум за едукацију Рома „ОФЕР“, Удружење грађана „Златиборски круг“, Удружење „Окулар“, Удружење младих Туприја, Пријатељи деце општине Инђија, Удружење грађана са хендикепом „ФРЕНД“, Иницијатива за инклузију „ВеликиМали“, Културно информативни центар „ПРАЛИПЕ“, Пријатељи деце општине Пожаревац, Друштво Рома Прокупље, Сомборски Едукативни Центар, Удружење грађана за помоћ деци са посебним потребама „Наши снови“, Центар за рад са децом, младима и породицом “Врдничак, Удружење грађана „NEXUS” - Врање.

Кампање су саставни део пројекта „Заштита деце од насиља и промоција социјалне инклузије деце са сметњама у развоју у земљама Западног Балкана и Турској“, који финансира Европска унија, и који се спроводи у сарадњи са Министарством за рад, запошљавање, борачка и социјална питања, Министарством здравља, Министарством просвете, науке и технолошког развоја и УНИЦЕФ-ом.

Једино заједничким и усклађеним деловањем институција и локалне заједнице можемо да спречимо насиље над децом!

Заговарајмо за креирање и примену Локалног међусекторског протокола о сарадњи на превенцији и заштити деце од насиља, злостављања и занемаривања.

**Живот без насиља за свако дете!
Удружени у заштити деце од насиља.**

Резултати истраживања у вези са насиљем треба да нас покрену на акцију!

(Резултати истраживања преузети из публикације: Детерминанте насиља над децом у Србији, УНИЦЕФ, 2017)

- Око 70% деце доживело макар један случај психичког или физичког насиља током одрастања, нешто више девојчице него дечаци;
- 38% деце су била сведоци насиља у породици међу одраслима;
- око 5% деце је доживело све типове насиља (физичко, психичко, сексуално и сведок породичног насиља);
- око 45% деце је изложено телесном кажњавању и психичкој агресији у породици као методу дисциплиновања;
- телесном кажњавању више су изложене девојчице, млађа деца, деца у ромским насељима, деца у урбаним срединама;
- примена физичког насиља у дисциплиновању деце значајно је опала у периоду 2005 - 2014;
- примена физичког насиља је значајно чешћа код деце млађег (1-4 године) него старијег узраста;
- између 8 и 13% деце школског узраста изјављује да је доживело сексуално насиље;
- сексуално насиље чешће је над девојчицама него дечацима (12,6% : 8,6%) и расте са узрастом;
- девојчице су више изложене сексуалној експлоатацији, приморане на рану удају, чешће су жртве трговине људима;
- 45 - 65% деце је изложено вршњачком насиљу, учесталост је слична као у другим земљама (1/3 „чисте“ жртве, 8% само насилници, 1/3 жртве и насилници);
- распрострањени су сви видови насиља - вербално, физичко, отимање и уништавање имовине, релационо (у односима), дигитално, сексуално насиље, родно засновано насиље ...
- 47% деце са интелектуалним сметњама доживљава неки вид насиља ван породице;
- истраживања о занемаривању деце у општој популацији су врло оскудна;
- насиље је чешће у домовима за децу, посебно за децу са сметњама у развоју (58 -76%);
- висока је стопа занемаривања деце са сметњама у развоју и инвалидитетом - недовољно се препознаје и реагује.

Извори:

www.unicef.rs

<http://www.violenceagainstchildrenserbia.com/>